

GENÇ MÜTEFEKKİRLER DERGİSİ

JOURNAL OF YOUNG INTELLECTUALS

e-ISSN: 2718-000X

Yıl: 5, Cilt: 5, Sayı: 3

Eylül-2024

MAKALE BİLGİLERİ

Hac Suresi 22/47. Ayetine Müfessirlerin Yaklaşımları ve Bu Ayetin Özel Görelilik Kuramı İle İlişkisi

Exegeses Of Verse 22:47 Of Surah Al-Hajj And Its Relationship With The Theory Of Special Relativity

YAZAR

Büşra ÖZDEMİR

Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı

bus_ra_14@hotmail.com

ORCID:0000-0001-8157-656X.

<http://doi.org/10.5281/zenodo.13833976>

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 02.09.2024

Makale Kabul Tarihi: 18.09.2024

Sayfa Aralığı: 852-867

ÖZET

Bu makale, Hac Suresi 22/47. ayetinin klasik İslam tefsirlerinde nasıl yorumlandığını derinlemesine incelemekte ve bu yorumların modern bilimsel teorilerle, özellikle Albert Einstein'ın Özel Görelilik Kuramı ile nasıl ilişkilendirilebileceğini analiz etmektedir. Ayette geçen "Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir" ifadesi, tarih boyunca İslam âlimleri ve müfessirler tarafından farklı perspektiflerden ele alınmış, çeşitli tefsir metodolojileri çerçevesinde yorumlanmıştır. Bu çalışmada, müfessirlerin söz konusu ayeti nasıl anladıkları, bu anlayışların tefsir literatüründe nasıl bir yer tuttuğu ve bu yorumların hangi teolojik ve kozmolojik temellere dayandığı detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.

Makale, klasik tefsirlerdeki bu yorumların, modern bilimsel gelişmeler ışığında nasıl yeniden değerlendirilebileceğini tartışırken, zamanın izafiyeti kavramının hem dini hem de bilimsel bağlamlarda nasıl anlamlandırılabilirliğini ortaya koymaktadır. Özellikle, bilimsel bulguların -eğer doğruysa- ilahi mesajla uyumlu bir şekilde yorumlanmasının, İslam düşüncesine ne tür katkılar sunabileceği ve bu yorumların dini metinlerin evrensel mesajlarını nasıl zenginleştirebileceği üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede, Hac Suresi 22/47. ayetinin, sadece tarihsel ve teolojik bir bağlamda değil, aynı zamanda çağdaş bilimsel teoriler ışığında nasıl anlamlandırılabilirliği konusunda yeni bir perspektif sunulmakta ve bu bağlamda Kur'an'ın zaman ile ilgili mesajlarının modern bilimsel bulgularla nasıl desteklenebileceği tartışılmaktadır. Ayetin bu teoriler ışığında yorumlanmasının, Kur'an'ın zaman kavramına dair evrensel mesajlarını daha derinlemesine anlamaya katkıda bulunabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an Tefsiri, Zamanın İzafiyeti, Özel Görelilik Teorisi, İslamî Kozmoloji, Klasik İslam Düşüncesi.

ABSTRACT

This article delves into the interpretation of verse 22:47 of Surah Al-Hajj in classical Islamic exegesis and analyzes how these interpretations can be related to modern scientific theories, particularly Albert Einstein's Theory of Special Relativity. The verse, "Indeed, a day with your Lord is like a thousand years of your reckoning," has been approached from various perspectives by Islamic scholars and exegetes throughout

history and has been interpreted within different exegetical methodologies. This study meticulously examines how these scholars have understood this verse, the place these interpretations hold within the broader tafsir literature, and the theological and cosmological foundations underlying these interpretations.

The article discusses how these classical interpretations can be reevaluated in light of modern scientific developments, highlighting how the concept of time relativity can be understood both in religious and scientific contexts. In particular, it explores how the concept of time in the Qur'an can be harmoniously interpreted with modern scientific theories, what contributions such interpretations can offer to Islamic thought, and how they can enrich the universal messages of religious texts. In this context, the article offers a new perspective on how verse 22:47 of Surah Al-Hajj can be understood not only within a historical and theological framework but also in light of contemporary scientific theories, discussing how the Qur'an's messages regarding time and space can be supported by modern scientific findings.

Key Words: Quranic Exegesis, Time Relativity, Theory of Special Relativity, Islamic Cosmology, Classical Islamic Thought.

GİRİŞ

Zaman kavramı, insanlık tarihi boyunca hem felsefi hem de bilimsel tartışmaların merkezinde yer almıştır. İlkçağ filozoflarından modern bilim insanlarına kadar pek çok düşünür, zamanın doğası, hareket ve uzayın yapısı üzerine çeşitli teoriler geliştirmiştir. Ancak, 20. yüzyılın başında Albert Einstein tarafından ortaya konan Özel Görelilik Kuramı (D'Inverno, 1992) zaman ve mekân anlayışımızda devrim niteliğinde değişikliklere yol açmıştır. Bu teori, zamanın mutlak bir kavram olmadığını, aksine gözlemcinin hızına ve bulunduğu yerin kütle çekim kuvvetine bağlı olarak değişebileceğini öne sürer. (Einstein, 1905)) Bu çalışma, Kur'an-ı Kerim'deki Hac Suresi 22/47. ayetinin bu bilimsel teoriyle nasıl ilişkilendirilebileceğini ve İslam müfessirlerinin bu ayeti nasıl yorumladığını incelemeyi amaçlamaktadır.

1. Kur'an'da Zaman Kavramı ve İlgili Ayetler

Kur'an-ı Kerim, zaman kavramını ele alırken, bu kavramın göreceli bir nitelik taşıdığına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Zamanın insan algısının ötesinde, ilahi bir boyutta nasıl işlediği konusu, Kur'an'ın çeşitli ayetlerinde dikkat çekici bir şekilde vurgulanmıştır. Zaman, Allah katında farklı bir düzlemde işleyen bir olgu olarak sunulur; bu, insanın zaman algısıyla kıyaslandığında derin bir farkı ifade eder. Bu bağlamda, Secde Suresi 32/5. ayet, "O gökten yere her işi düzenleyip yönetir. Sonra bütün işler sizin hesabınıza göre bin yıl tutan bir günde O'nun katına çıkar." (Başkanlığı, 2019) ifadesiyle bu gerçeği ortaya koyar. Bu ayet, Allah'ın evrensel işleyişi düzenlerken zamanın, insana kıyasla çok daha farklı ve geniş bir bağlamda işlediğini göstermektedir.

Kur'an'daki bu tür ifadeler, zamanın Allah katındaki işleyişinin, insanın sınırlı algısının ötesinde olduğunu vurgular. Bu, ilahi kudretin ve bilginin insan tarafından tam anlamıyla kavranamayacak bir boyutta olduğunu ortaya koymaktadır. Zaman, Allah için mutlak bir sınırlamadan bağımsızdır; bu nedenle, zamanın akışı ve anlamı, insanın günlük yaşamında deneyimlediğinden tamamen farklıdır.

Hac Suresi 22/47. ayeti de benzer bir perspektiften zaman kavramını ele alır: "Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir." Bu ayet, zamanın Allah katında nasıl farklı bir anlam taşıdığını, insanın zaman algısının bu ilahi düzen içinde ne denli sınırlı olduğunu açıkça ortaya koyar. Müfessirler bu ayeti hem lafzî hem de mecazî anlamlarda çeşitli şekillerde yorumlamışlardır. Bazı müfessirler, bu ayeti Allah'ın

kudretinin ve sabrının bir göstergesi olarak değerlendirirken (Süleyman, 2003), bazıları ise bu ifadeyi kıyamet gününün uzunluğuna veya Allah'ın cezalandırmada acele etmeyen doğasına işaret eden mecazî bir ifade olarak ele almışlardır. (Süleyman, 2003) Ayrıca, bu ayet, zamanın sadece insan algısına değil, evrensel ve ilahi bir perspektife göre değişen bir olgu olduğunu göstermektedir. Zamanın izafiyeti, modern bilimde özellikle Albert Einstein'ın Özel Görelilik Kuramı ile ilişkilendirilmiş bir kavramdır. Bu bağlamda, Kur'an'da zamanın bu şekilde ele alınması, ilahi mesajın modern bilimsel bulgularla uyumlu olabileceğini ve Kur'an'ın evrensel mesajlarının her dönemde geçerliliğini koruduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, Kur'an'daki zamanla ilgili bu ifadeler hem teolojik hem de bilimsel açıdan derin bir anlam taşımakta, Allah'ın kudretinin sınırsızlığına ve insanın bu kudret karşısındaki acizliğine dikkat çekmektedir.

2. Müfessirlerin Yorumları

Hac Suresi 22/47. ayeti, İslam tefsir geleneğinde Allah'ın zaman kavramını nasıl ele aldığını anlamak ve bu kavramın teolojik boyutlarını derinlemesine incelemek açısından son derece önemlidir. Bu ayet, Allah'ın zamanı yönetme biçiminin insanın algıladığı zamandan ne denli farklı olduğunu ortaya koyar. Müfessirler, bu ayetin yorumunda, zamanın ilahi düzlemdeki işleyişi ile insanın zaman algısı arasındaki farkı vurgulamak suretiyle, Allah'ın mutlak kudretini ve sınırsız bilgisini ön plana çıkarmışlardır. Özellikle klasik tefsir literatüründe, Taberî, Zemahşerî gibi önde gelen İslam âlimleri, bu ayeti yorumlarken zamanın izafiyeti, Allah'ın evreni idare ederken kullandığı ilahi zaman kavramı ve kıyamet gününe atf gibi çeşitli temaları ele almışlardır. Taberî, ayetin lafzi anlamına odaklanarak, Allah'ın katındaki bir günün insan için bin yıla eşit olması olgusunun, Allah'ın kudretinin sonsuzluğunu ve insanın sınırlı kavrayışını vurguladığını belirtmiştir. Ona göre, bu ayet, insanın zaman anlayışının, ilahi kudretin işleyişini tam olarak kavrayamayacağı gerçeğini yansıtmaktadır. (Taberî, 2001)

Zemahşerî ise ayeti, Allah'ın sabrını ve cezalandırmada acele etmemesini ifade eden bir mecaz olarak yorumlar. Zemahşerî, Allah'ın zamanı insanlardan farklı bir şekilde yönettiğini ve bu farklılığın, Allah'ın mutlak adaletinin bir yansıması olduğunu savunur. (Zemahşerî, 1998) Bu yorum, Allah'ın insan algısının ötesinde bir zaman kavramına sahip olduğunu ve bu kavramın, insanın sınırlı perspektifine indirgenemeyecek kadar derin olduğunu göstermektedir. (Zemahşerî, 1998)

Fahredden er-Râzî ise bu ayeti, zamanının izafi olduğunu ve bu izafiyetin, Allah'ın mutlak gücü ve bilgisiyle ilgili olduğunu vurgulayan bir perspektiften değerlendirir. Râzî, Allah'ın zaman algısının insan algısından tamamen farklı olduğunu ve bu farklılığın, insanın ilahi iradeyi ve zamanı tam anlamıyla kavrayamamasından kaynaklandığını savunur. Râzî'nin yorumları, zamanın izafiyeti kavramının teolojik bağlamda nasıl ele alınabileceğini göstermesi açısından önemlidir. (Râzî, 1981)

Zikredilen müfessirlerin yorumları, Hac Suresi 22/47. ayetinin Allah'ın evrensel düzen üzerindeki kontrolünün bir ifadesi olduğunu ortaya koyar. Bu yorumlar, Allah'ın mutlak kudretinin ve zamanın ilahi bağlamda nasıl farklı bir anlam kazandığının altını çizer. Böylece, bu ayetin yorumlanması, İslam tefsir geleneğinde zaman kavramının anlaşılmasına yönelik önemli bir katkı sunar ve bu kavramın, insan algısının ötesinde nasıl işlediğine dair derin bir anlayış sağlar. Bu çerçevede, Hac Suresi 22/47. ayeti, Allah'ın zamanı yönetme biçiminin insan algısından ne kadar farklı olduğunu gösteren, tefsir literatüründe merkezi bir konumda yer alan bir metindir.

2.1. Mukâtil b. Süleyman'ın Yorumu

Mukâtil b. Süleyman'a göre, Hac Suresi 22/47. ayeti Nadr b. Hâris el-Kureşî hakkında inmiştir. Mukâtil, bu ayetin Allah'ın vaadinin kesinliğini ve azabın kaçınılmaz olduğunu vurguladığını belirtir. "Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir" ifadesi, kâfirlerin azabın gecikmesine dair şüpheleri üzerine söylenmiştir. Mukâtil'e göre, bu ayette geçen "yevmen" kelimesi, Allah'ın gökleri ve yeri altı günde yaratmasını ima eder ve bu bağlamda zamanın Allah katında insanın algısından çok farklı olduğunu vurgular. Kâfirlerin azabın hemen gelmesini istemelerine karşılık, Allah'ın azabı geciktirmesi, onlara mühlet verdiğini gösterir. Bu gecikme, azabın gerçekleşmeyeceği ya da hafifletileceği anlamına gelmez; bilakis, Allah'ın mutlak adaletinin bir parçasıdır ve azap, belirlenen vakitte kesinlikle gerçekleşecektir. (Süleyman, 2003)

2.2. Taberî'nin Yorumu

Taberî'ye göre, Hac Suresi 22/47. ayeti, Allah'ın zaman kavramını ve bu kavramın insan algısındaki farklılığını vurgulayan önemli bir ayettir. (Taberî, 2001) Taberî, ayette geçen "yevmen" kelimesi üzerine yapılan müfessirler arasındaki ihtilafa da değinir.

Müfessirlerin bir kısmı, “yevmen” kelimesiyle Allah’ın gökleri ve yeri altı günde yaratmasına atıfta bulunduğunu savunur. Bu görüşü destekleyenler, İbn Abbas’tan gelen bir rivayeti delil olarak gösterirler: “Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir.” ayetindeki “yevmen”, Allah’ın gökleri ve yeri yarattığı güne tekabül eder. (Taberî, 2001) Diğer bir grup müfessir ise “yevmen” kelimesiyle kastedilenin ahiret günü olduğunu ileri sürer. Bu görüşü destekleyenler, kıyamet günündeki hesap süresinin dünya zamanıyla bin yıl kadar olacağını belirten hadisleri delil gösterirler. Ayrıca, fakirlerin zenginlerden yarım gün kadar daha erken cennete gireceğine dair rivayetler de bu görüşü destekler niteliktedir.

Taberî, farklı yorumları ele aldıktan sonra, doğruya en yakın görüşün, Allah’ın kendi katındaki zamanın insan algısından farklı olduğunu vurgulayan bir anlam taşıdığını belirtir. Allah, peygamberi aracılığıyla müşriklere azabın er ya da geç tecelli edeceğini haber vermiş ve ardından kendi katındaki zaman kavramının göreceli olduğunu ifade etmiştir. Taberî’ye göre, Allah’ın insanlara zamanın farklı olduğunu hatırlatması, onların azabın gecikmesi karşısında şüpheyeye düşmemeleri gerektiğini vurgular. Allah, bu ayetle, kendi katında zamanın insana göre çok farklı olduğunu, bir günün Allah katında bin yıl gibi olduğunu ve bu sürenin aslında hiç de uzak olmadığını bildirerek, insanları uyarır ve onları ilahi kudret karşısında düşünmeye davet eder. (Taberî, 2001)

2.3. Zemahşerî’nin Yorumu

Zemahşerî, Allah katındaki bir günün, insanın bin yılına eşit olduğunu belirtirken, diğer müfessirlerden farklı olarak, bu sürelerin Allah’ın vakarı ve hilminin bir göstergesi olduğunu ifade eder. Sıkıntı içinde geçen zamanın insana uzun geldiğini ve bu nedenle azabın şiddetinden dolayı bir günün bin yıl gibi hissedilebileceğini belirtir. Zemahşerî, bu bağlamda, kâfirlerin azabın gecikmesi karşısında sabırsızlanmalarını ve Allah’ın zaman kavramını anlamamalarını eleştirir. (Zemahşerî, 1998)

2.4. Kâşânî’nin Yorumu

Kâşânî, Hac Suresi 22/47. ayetini diğer müfessirlerden farklı olarak zamanın göreceliği ve ilahi kudretin zamansal süreçlere müdahalesi üzerinden yorumlar. Kâşânî, zamanın Allah katında farklı bir anlam taşıdığını ve bu nedenle insanların zaman algısıyla ilahi zaman arasında büyük bir fark olduğunu belirtir. Kâşânî, İrşâdü’l-Müfid adlı eserden

alıntı yaparak, Kâim Aleyhisselam'ın Kufe'ye gittiği ve orada yedi yıl boyunca hüküm sürdüğü dönemi örnek gösterir. (Kâşânî, 1977) Bu yedi yılın her birinin, insanların zaman algısına göre on yıl kadar uzun sürdüğünü, çünkü Allah'ın yıldızların hareketini yavaşlatarak günleri ve zamanı uzattığını ifade eder. Kâşânî, bu durumu Hz. Peygamber'in ayı ikiye bölmesi ve Yûşa Aleyhisselam için güneşin geri döndürülmesi gibi mucizelerle ilişkilendirir. Bu mucizeler, Allah'ın zaman üzerinde mutlak bir kontrol sahibi olduğunu ve zamanın insanlar için göreceli kılındığını gösterir. Kâşânî'nin yorumu, zamanı ilahi kudretin bir aracı olarak ele alır ve insanların zaman algısının ilahi irade karşısında ne kadar sınırlı olduğunu vurgular. (Kâşânî, 1977)

2.5. Âlûsî'nin Yorumu

Âlûsî, Hac Suresi 22/47. ayetini yorumlarken, bu ayetin lafzen haber cümlesi olmasına rağmen, anlam olarak bir istifham ve inşa cümlesi taşıdığını vurgular. Yani, Kureyşlilerin azabın gelmesini istemeleri ve bu konuda acele etmeleri, onların Allah'ın vaadine olan inançsızlıklarını gösterir. "Allah vaadinden dönmez." ifadesini hal cümlesi olarak değerlendiren Âlûsî, bu cümlenin Kureyşlilerin içlerindeki batıl durumu ve yanlış inançlarını ortaya koyduğunu belirtir. Onların azabı inkâr etmeleri ve aceleci olmaları, aslında Allah'ın vaadinin kesinliğini sorgulamalarından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden, âyetin devamında gelen "Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir." ifadesi, Allah'ın zaman kavramının insanınkinden farklı olduğunu ve bu nedenle azabın gerçekleşmesinin onlara uzak görünse de aslında yakın olduğunu vurgular. Âlûsî ayrıca, bu ayetin anlamını Meâric Suresi 6-7. ayetlerle (Başkanlığı, 2019) destekleyerek, müşriklerin azabı uzak görmelerinin yanlış olduğunu ve Allah'ın bu azabı çok yakın gördüğünü ifade eder.

Âlûsî, İbn Kesîr'in "تَعْدُونَ" kelimesini ğaib sîğaya göre okumasını ele alarak, bu kelimenin Hz. Peygamber ve müminler için kullanıldığını belirtir. Ayrıca, ayette geçen "vaad" kelimesinin ümmetin tamamının helakı anlamına gelebileceğini ve Ankebût Suresi'ndeki benzer ifadelerle ilişkili olduğunu vurgular. Âlûsî'nin yorumu, azabın gerçekleşmesinin kesin olduğunu ve Allah'ın zaman kavramının insandan farklı olması nedeniyle azabın her an gerçekleşebileceğini açıklar. Bu yorum, Âlûsî'nin diğer müfessirlerden farklı olarak zamanın ilahi boyutunu ve azabın kesinliğini vurgulayan bir perspektif sunduğunu gösterir. (Âlûsî, 1994.)

2.6. İbn Âşûr'un Yorumu

İbn Âşûr'a göre bu ayetteki “وَيَسْتَعْجِلُونَكَ” ifadesi, müşriklerin sürekli olarak alaycı taleplerde bulduklarını ve azabın çabucak gelmesini istediklerini gösterir. İbn Âşûr, bu taleplerin ardında yatan asıl sebebin, müşriklerin Allah'ın vadinin gerçekleşeceğine dair inançsızlıkları olduğunu belirtir. “Allah vaadinden dönmez.” ifadesi, müşriklerin bu alaycı tutumuna bir cevap olarak gelir ve Allah'ın vaad ettiği azabın kaçınılmaz olduğunu vurgular. Ayrıca, İbn Âşûr, “Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir.” ifadesinin, Allah'ın zaman kavramının insanın zaman kavramından tamamen farklı olduğunu ve bu nedenle azabın gecikmesi gibi görünen durumun aslında Allah katında çok yakın bir zamanda gerçekleşeceğini belirttiğini ifade eder. İbn Âşûr, bu ayetin hem müşriklerin alaycı tutumuna bir cevap hem de müminler için bir teselli olduğunu vurgular. Bu ayet, Allah'ın adaletinin kaçınılmaz olduğunu ve her iki dünyada da bu adaletin tecelli edeceğini bildirir. İbn Âşûr, ayetteki “yevm” kelimesinin kıyamet gününe atıfta bulunduğunu ve bugünün şiddetli azabıyla ilişkili olduğunu belirtir. Ankebût Suresi 53 ve 54. ayetlerin (Başkanlığı, 2019) de bu anlamı desteklediğini ve müşriklerin azabın gecikmesini beklerken aslında onun kaçınılmaz bir şekilde gerçekleşeceğini anlamadıklarını vurgular. İbn Âşûr, diğer müfessirlerden farklı olarak, bu ayetin hem dünya hem de ahiret azabı bağlamında iki yönlü bir anlam taşıdığını söylemektedir. (İbn Âşûr, 1984.)

3. Müfessirlerin Yorumlarının Değerlendirilmesi

Hac Suresi 22/47. ayeti üzerine yapılan müfessir yorumları, zaman kavramının ilahi ve beşeri algıları arasındaki farkı anlamak açısından derin teolojik ve felsefi tartışmaları yansıtmaktadır. Klasik tefsirlerde bu ayet, Allah'ın vadinin kaçınılmazlığı ve zamanın ilahi boyutta farklı işleyişi üzerinden yorumlanmış, müfessirler bu konudaki çeşitli görüşlerini ortaya koymuşlardır.

Taberî, ayetin müşriklerin azabın gerçekleşmesi konusunda alaycı tutumlarına bir yanıt olarak indirildiğini vurgulamıştır. Ona göre, Allah'ın katındaki zaman, insani algının ötesinde bir gerçekliği yansıtır ve bu nedenle kâfirlerin azabın gecikmesine dair şüpheleri asılsızdır. Taberî, bu ayetin Allah'ın kudretini ve vadinin kesinliğini pekiştirdiğini belirtir. (Taberî, 2001)

Zemahşerî ise, ayeti daha çok dilsel ve retorik bir perspektiften ele almıştır. O, ayetin müşriklerin alaycı ve küçümseyici tavırlarına karşı bir meydan okuma niteliği taşıdığını, ayrıca Allah'ın zaman kavramını insan zamanından farklı olarak ele aldığını ifade eder. Zemahşerî'nin yorumu, dilsel yapı üzerinden ilahi iradenin mutlaklığını vurgular. (Zemahşerî, 1998)

Kâşânî, zamanın göreceliği ve ilahi kudretin zamansal süreçlere müdahalesi üzerinde durur. Kâşânî, Allah'ın zamanı yavaşlatma ve hızlandırma gücüne sahip olduğunu, bu nedenle insanın zaman algısının ilahi zaman karşısında sınırlı kaldığını vurgular. Onun yorumu, özellikle zamanın mucizevi olaylarla nasıl ilişkilendirilebileceğini gösterir. (Kâşânî, 1977)

Âlûsî ise, ayeti hem müşriklerin inkârcı tavırlarına bir cevap hem de müminlere bir teselli olarak yorumlar. Âlûsî, Allah'ın zaman kavramının insaninkinden ne kadar farklı olduğunu vurgularken, bu farklılığın ilahi adaletin kesinliğini ortaya koyduğunu belirtir. Onun yorumunda, azabın mutlaka gerçekleşeceği ve bu durumun Allah'ın mutlak adaletinin bir parçası olduğu ifade edilir. (Âlûsî, 1994.)

İbn Âşur ise, bu ayetin hem dünya hem de ahiret azabı bağlamında iki yönlü bir anlam taşıdığını savunur. Ona göre, Allah'ın zaman kavramı insan algısından tamamen farklıdır ve bu nedenle müşriklerin azabın gecikmesi karşısındaki alaycı tutumları, ilahi iradenin anlaşılmasındaki eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. İbn Âşur, ayetin hem müşriklere bir uyarı hem de müminlere bir teselli olduğunu belirtir. (İbn Âşûr, 1984.)

Bu müfessirlerin ortak noktası, Allah'ın zaman algısının insan zamanından farklı olduğu ve bu farklılığın, ilahi vadin kesinliği ile bağlantılı olarak vurgulandığıdır. Ancak her biri, bu farklılığı kendi tefsir metodolojisi ve dilsel yorumlama teknikleri çerçevesinde ele almış, ayetin içerdiği teolojik mesajları farklı açılardan yorumlamıştır. Taberî, Zemahşerî, Kâşânî, Âlûsî ve İbn Âşur'un yorumları, zamanın izafiyeti ve ilahi adalet kavramlarının İslam teolojisinde nasıl ele alındığına dair derin bir anlayış sunmakta ve Kur'an'ın evrensel mesajlarının zamansal bağlamda nasıl değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bu yorumlar, Hac Suresi 22/47. ayetinin tefsir geleneğinde ne kadar merkezi bir konuma sahip olduğunu ve bu ayetin teolojik, dilsel ve kozmolojik boyutlarının ne kadar zengin bir tartışma alanı sunduğunu ortaya koymaktadır.

4. Özel Görelilik Kuramı ve Zamanın İzafiyeti

Albert Einstein tarafından geliştirilen Özel Görelilik Kuramı, zaman ve mekânın birbirine bağlı ve izafi olduğunu öne sürer. Bu teoriye göre, bir cismin hızı arttıkça, o cisim için zaman yavaşlar. Özellikle ışık hızına yakın hızlarda hareket eden cisimler için zaman, sabit bir gözlemciye göre daha yavaş akar. (Einstein, 1905)) Bu kavram, zamanın evrensel bir sabit değil, izafi bir olgu olduğunu vurgular. Ayrıca, kütle çekim kuvvetinin yüksek olduğu ortamlarda da zamanın daha yavaş aktığı bilinmektedir. (Hawking, 1988) Bu tür bulgular, Kur'an'daki zaman kavramlarının modern bilimle nasıl ilişkilendirilebileceğini göstermektedir. (Einstein, 1905)) (Hawking, 1988) (Misner, 1973) (Wald, 1984)

5. Hac Suresi 22/47. Ayetinin Bilimsel Yorumla İlişkisi

Hac Suresi 22/47. ayetinde geçen "Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin yıl gibidir." ifadesi, zamanın izafiyeti kavramıyla ilişkilendirilebilir. Modern bilimsel çalışmalar, zamanın farklı hızlarda ve farklı kütle çekim alanlarında farklı şekillerde işlediğini göstermektedir. Bu bağlamda, Kur'an'daki zaman kavramlarının bilimsel bir bağlamda yeniden yorumlanması mümkündür.

Bu ayet, zamanın evrensel bir sabit değil, izafi bir olgu olduğunu vurgular. Allah'ın katındaki zamanın insanın algıladığı zamandan farklı olduğunu belirtmek, sadece teolojik bir gerçeklik değil, aynı zamanda modern bilimin bulgularıyla da örtüşen bir gerçektir. Bu bağlamda, Hac Suresi 22/47. ayeti, Allah'ın mutlak gücünün bir göstergesi olarak, zamanın Allah katında farklı işlediğini ve bu durumun insanın sınırlı algısı ile kavranamayacağını ifade eder.

6. Kur'an'daki Zaman Algısının Modern Bilimle Uyumu

Kur'an'daki zaman kavramları ile modern bilimsel teorilerin örtüşmesi hem teolojik hem de bilimsel anlamda yeni perspektifler sunmaktadır. Zamanın izafiyeti, Kur'an'ın evrensel mesajlarının farklı bağlamlarda nasıl yorumlanabileceğini ve bu yorumların modern bilimle nasıl uyumlu hale getirilebileceğini göstermektedir. Bu tür çalışmalar, Kur'an ayetlerinin sadece teolojik bir bakış açısıyla değil, aynı zamanda bilimsel bir çerçevede de ele alınabileceğini ortaya koymaktadır. (Penrose, 2004) (D'Inverno, 1992) (Rudofsky, 1964) (Geroch, 1978) (Will, 1993)

SONUÇ

Hac Suresi 22/47. ayeti üzerine yapılan müfessir yorumları, zamanın ilahi ve beşeri algılar arasındaki farkı anlamak için teolojik ve felsefi bir tartışma zemini sunmaktadır. Bu çalışmada, ayette geçen kelimelerin anlamlarına dair çeşitli müfessirlerin görüşleri ve bu ayetin sebab-i nüzulü üzerine yapılan yorumlar ele alınmıştır. Müfessirler, ayetin bağlamını değerlendirirken, zamanın izafiyeti ve Allah'ın vaadinin kaçınılmazlığı üzerinde durarak, bu ayetin evrensel mesajını yorumlamışlardır.

Müfessirlerin birçoğu, “kâfirlerin azapta acele etmelerini” onların azaba inanmamaları ve bu azabı alaya almaları olarak yorumlamış, Allah'ın vaadinin kaçınılmaz olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca, Allah'ın rahmetinin azabını aşacağına dair genel bir kabul, ceza mahiyetindeki vaatlerinden vazgeçebileceği fikrini de ortaya koymuştur. Ancak, Allah katında bir günün insanların bin yılına eşit olduğuna dair ayet, zamanın izafi olduğunu ve ilahi boyutta farklı bir şekilde işlediğini ortaya koymaktadır.

Müfessirler arasında, “yevmen” kelimesinin kıyamet günü, Allah'ın yeri ve göğü yarattığı altı gün veya azap günü gibi farklı anlamlara gelebileceği yönünde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Ayrıca, zaman kavramının ilahi boyutta insan algısından farklı işlediği, Allah'ın zamandan bağımsız olduğu ve zamansal farklılıkların yalnızca insanlara özgü olduğu görüşü de ifade edilmiştir. Bu yorumların her biri, ayetin muradını anlamada farklı perspektifler sunmakta ve ayetin muğlaklığından dolayı doğrulanabilir veya yanlışlanabilir nitelikte olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, bilimsel gelişmelerin ışığında Kur'an ayetlerinin nasıl yorumlanabileceği üzerinde durulmuştur. Özellikle Albert Einstein tarafından ortaya atılan Özel Görelilik Kuramı, zamanın mekân, hareket ve kütleyle bağlı olarak değişebileceğini öne sürmektedir. Hac Suresi 22/47. ayeti, Secde Suresi 32/5. ve Meâric Suresi 70/4. ayetleri ile birlikte ele alındığında, zamanın insan algısından çok daha farklı bir şekilde işlediği ve Allah katında izafi bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, bilimsel bulguların Kur'an'ın evrensel mesajları ile uyumlu hale getirilebileceği ve zaman kavramının bu ayetler ışığında nasıl anlaşılacağı üzerine yeni bir perspektif sunulmaktadır.

Zaman kavramının izafiyeti üzerine yapılan bilimsel araştırmalar, özellikle Mısır piramitleri gibi büyük yapıların çevresinde yapılan deneylerle desteklenmiştir. Bilim insanları, bu yapılar etrafında yapılan ölçümlerde, kütle çekiminin yoğun olduğu yerlerde zamanın daha yavaş aktığını tespit etmişlerdir. Bu bulgu, Einstein'ın Genel Görelilik Teorisi'nin bir yansıması olup, kütle çekiminin zaman üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Mısır piramitlerinin devasa kütlesi, bu çekimsel etkiyi somut bir biçimde gözlemlemeye olanak tanıyan bir ortam sağlamıştır. Bu durum, zamanın yalnızca hareket ve hızdan değil, aynı zamanda kütle çekiminden de etkilendiğini göstermektedir. Bu deneyler, Kur'an'da bahsedilen zamanın izafiyeti kavramıyla ilginç bir paralellik sunmaktadır. Hac Suresi 22/47. ayetinde, Allah katındaki bir günün insanın bin yılına eşit olması, zamanın ilahi boyutta farklı bir şekilde işlediğini gösterir. Mısır piramitleri etrafında yapılan deneyler, zamanın fiziksel şartlara bağılı olarak değişebileceğini ve bu değişimin, ilahi bir düzlemde daha karmaşık ve insan algısının ötesinde bir nitelik taşıdığını göstermektedir. Bu bağlamda, Şii müfessir Kâşânî'nin ayete getirdiği yorum dikkat çekicidir. Kâşânî, yıldızların hareketinin yavaşlamasıyla zamanın akışının değişebileceğini ve bu durumun ilahi kudretin bir tezahürü olduğunu vurgulamaktadır. Bu, ayetin bilimsel gerçeklerle nasıl ilişkilendirilebileceğine dair önemli bir katkı sunmaktadır. Kâşânî'nin bu yorumu, özellikle modern bilimsel bulgularla birlikte ele alındığında, Kur'an ayetlerinin çok boyutlu ve evrensel mesajlarını daha derinlemesine anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak, Hac Suresi 22/47. ayetinin izafiyet teorisi ile ilişkilendirilmesi, Kur'an'ın evrensel mesajlarının modern bilimsel gelişmeler ışığında yeniden yorumlanabileceği düşüncesini desteklemektedir. Bu çalışmada, ayetin muradını daha iyi anlamak için bilimsel gerçeklerden faydalanmanın faydalı olacağı vurgulanmış ve ayete farklı bir perspektiften bakmanın ilahi mesajı kavrama sürecinde katkı sağlayabileceği umulmaktadır. Konunun daha detaylı araştırılması gerektiğini belirterek, çalışmamızı burada sonlandırıyoruz. Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

KAYNAKÇA

- Âlûsî, Ş. M. (1994.). *Rûhu 'l-Meânî fî Tefsîri 'l-Kur'an*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Başkanlığı, D. İ. (2019). *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Bultmann, R. (1941). *New Testament and Mythology and Other Basic Writings*. Translated by Schubert M. Ogden. Philadelphia: Fortress Press.
- D'Inverno, R. (1992). *Introducing Einstein's Relativity*. . Oxford: Clarendon Press.
- Einstein, A. (1905)). "*Zur Elektrodynamik bewegter Körper*.". Berlin: Johann Ambrosius Barth.
- es-Suyuti. (1951). *el-İtkan fî Ulumi'l-Kur'an*. Kahire: Mektebetü'l-Mehdî.
- Geroch, R. (1978). *General Relativity from A to B*. Chicago: : University of Chicago Press.
- Hawking, S. (1988). *A Brief History of Time: From the Big Bang to Black Holes*. New York: Bantam Books.
- İbn Âşûr, M. e.-T. (1984.). *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*. Tunus: Dârü't-Tûnisiyye li'n-Neşr.
- Kâşânî, A. b. (1977). *Te'vîlâtü'l-Kâşânî*. Tahran: Mektebetü'l-Mutahharî.
- Kesir, İ. (1999). *İsmail b. Ömer. Tefsirü'l-Kur'an*. Riyad: Dâru Taybe.
- Kidman, H. (2017). *Sustainable Materials Building With Earth And Stone*. Nasak Engineering Consultancy: <http://nasak.sa/en/index.php/news-and-insights/10-news-and-insights/33-sustainable-materials-building-with-earth-and-stone> adresinden alındı
- Lim, J. C. (2007). *Hand-Made School*. On Site Review Report, Bangladesh. <https://www.akdn.org/> adresinden alındı
- Misner, C. W. (1973). *Gravitation*. San Francisco.

- Paköz, A. E. (2016, 05). BİR STANDART YARATMA ARACI OLARAK TÜRKİYE’DE VERNAKÜLER MİMARLIK. *Art-Sanat*, s. 171-177. 11 27, 2019 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/780495> adresinden alındı
- Penrose, R. (2004). *The Road to Reality: .* New York: A Complete Guide to the Laws of the Universe: Alfred A. Knopf.
- Rapoport, A. (1969). *House Form and Culture*. Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall .
- Râzî, F. (1981). *Mefâtihi ’l-Gayb*. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-Arabî.
- Rindler, W. (1982). *Introduction to Special Relativity*. Oxford: Oxford University Press.
- Rudofsky, B. (1964). *Architecture without architects : a short introduction to non-pedigreed architecture*. New York: The Museum of Modern Art.
- Schutz, B. F. (1985). *A First Course in General Relativity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sezgin, H. (1984). Vernaküler Mimari ve Günümüz Koşullarındaki Durumu. *Mimarlık*(3-4), 44-47.
- Süleyman, M. b. (2003). *et-Tefsîrû ’l-Kebîr*. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye.
- Taberî, M. b. (2001). *Câmi ’u’l-beyân ’an te’vîli âyi’l-Kur’ân*. Beyrut: Dâru’l-Ma’rifa.
- Teker, G. (2012). Tarsus'ta Kentsel Doku Bağlamında Kızılmurat Mahallesinin Değerlendirilmesi Ve Şahmeran Sokak Sağlıklaştırma Önerisi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Uçar, M. (2000). Tarsus'ta Korunması Gerekli Bölgesel Kent Dokusunun Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ünlü, T. (2019). Kentsel Dönüşüm Sürecinin Tasarlanması: Tarsus Tarihi Ticaret Merkezi. *Planlama*(2009/3-4), 145-157.

Vellinga, M. (2015). Vernacular architecture and sustainability: Two or three lessons. C. Mileto, F. Vegas, L. Garcia, & V. Cristini içinde, *Vernacular Architecture, Towards a Sustainable Future* (s. 3-8). London: Taylor & Francis Group.

Wald, R. M. (1984). *General Relativity*. . Chicago: University of Chicago Press.

Will, C. M. (1993). *Was Einstein Right? Putting General Relativity to the Test*. . Oxford: Oxford University Press.

Yazır, E. H. (1935). *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: : Eser Kitabevi.

Zemahşerî, C. (1998). *el-Keşşâf 'an hakâ'ik gâvâmid at-tanzîl va- 'uyûn al-akâvîl fî vucûh at-ta'vîl*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.